

**DIRECTRIUS GENERALS PRÒPIES PER A L'ELABORACIÓ
DE PLANS D'ESTUDIS OFICIALS DE GRAU DE LA
UNIVERSITAT JAUME I CONFORME AL RD 1393/2007.**

COMISSIÓ ASSESSORA DE LA NOVA ORGANITZACIÓ D'ESTUDIS

Aprovat pel Consell de Govern de data 2-4-2008

ÍNDEX

- 1. Introducció.**
- 2. Estructura general dels ensenyaments de grau.**
- 3. Planificació dels ensenyaments.**
 - 3.1. Mòduls, matèries i assignatures.
 - 3.2. Contingut en crèdits ECTS.
 - 3.3. Distribució del pla d'estudis en crèdits ECTS, per tipus de matèria (obligatòria o optativa).
 - 3.4. Organització temporal.
- 4. Descripció dels mòduls o matèries d'ensenyament-aprenentatge.**

1. Introducció

Aquest document estableix les directrius generals pròpies de la Universitat Jaume I per a les noves propostes de plans d'estudis de grau, conforme al RD 1393/2007 de 29 d'octubre que estableix l'ordenació dels ensenyaments oficials universitaris i el corresponent procés de verificació i sorgeix del treball desenvolupat per la Comissió Assessora per a la Nova Organització d'Estudis de l'UJI (CANOE), constituïda al novembre de 2007, a fi de dissenyar i promoure la nova oferta acadèmica oficial de l'UJI.

Aquestes directrius suposen una concreció i una adaptació del model educatiu UJI a allò que estableix el RD 1393/2007, a la vegada que orienten el disseny de nous plans, dins del marc de l'EEES, i el nou mapa de titulacions. A més, tracten d'establir les línies bàsiques per coordinar entre si les diferents titulacions i iniciar el camí cap a la consolidació d'un nou estil propi de l'UJI, que ajude a diferenciar la nostra oferta acadèmica de la resta d'universitats.

El model educatiu de l'UJI, aprovat pel Claustre del 5 de novembre de 2007, (<http://www.uji.es/bin/canals/eeu/modedu/medu-07.pdf>) queda estructurat al voltant dels següents eixos:

1. Model orientat a l'aprenentatge i centrat en l'estudiantat.
2. Tecnologies de la societat de la informació.
3. Formació al llarg de la vida
4. Multilingüisme.
5. Internacionalització, mobilitat i ocupabilitat
6. Compromís social.
7. L'estil en l'oferta formativa i educativa.
8. Garantia de qualitat.

En aquesta línia, les propostes relatives a la nova oferta d'estudis universitaris oficials de grau han de ser elaborades considerant:

- Garantir la qualitat interna, és a dir, que definisca indicadors que permeten la seua verificació *ex ante* i la seua acreditació *ex post*¹.
- Dades objectives de demanda social².

¹ D'acord amb el que determinen les línies generals marcades pel Sistema de Garantia Interna de Qualitat de l'UJI (SGIQ-UJI).

- Tindre com a punt de partida l'oferta actual de titulacions.
- Tindre en compte l'ús eficient dels recursos humans i materials que seran, globalment, semblants als que es compta en l'actualitat.
- Per autoritzar la implantació d'una titulació de grau es recomana que existisca una previsió en nombre d'estudiantat de nou ingrés que, en cada cas, garantisca la seua sostenibilitat.

La proposta de la nova oferta de titulacions oficials (mapa de titulacions de l'UJI) serà elaborada pels Centres³ amb les recomanacions de la CANOE i del Consell de Direcció, i ha de ser aprovada de manera global pel Consell de Govern, d'acord amb la legislació vigent.

Pel que fa a Ciències de la Salut s'ha de crear una comissió *ad hoc* que estudeie la implantació de les titulacions adequades a les necessitats socials de l'entorn, en el marc de la reforma global dels ensenyaments de l'UJI.

Una vegada el Consell de Govern haja decidit iniciar el procés d'elaborar una nova titulació de grau, el disseny d'aquesta serà encarregat a dues comissions, la Comissió Mixta Universitat-Societat i la Comissió Interna, d'acord amb el procediment establert al respecte (<http://www.uji.es/bin/projectes/estudi/grup1/normcrea.pdf>)⁴. Aquestes comissions, han de comptar amb la informació procedent dels projectes ECTS que, des de el curs 2002/03 s'han dut a terme a l'UJI.

El RD 1393/2007 indica que el nou model d'ordenació d'ensenyaments universitaris oficials a Espanya concep el pla d'estudis com el compromís que la universitat estableix amb la societat (el compliment del qual s'ha de comprovar de manera periòdica a través de l'acreditació *ex post*). A més, especifica tots i cadascun dels aspectes que ha de contindre la memòria que ha de presentar la universitat per a la corresponent verificació del pla d'estudis. Aquests aspectes són:

- 1) Descripció del títol.
- 2) Justificació.
- 3) Objectius.

² Aquestes dades seran aportades pels serveis de la Universitat.

³ Cada proposta deurà comptar amb una memòria justificativa, que continga la descripció del títol, justificació, objectius i recursos.

- 4) Accés i admissió d'estudiantat.
- 5) Planificació dels ensenyaments.
- 6) Personal acadèmic.
- 7) Recursos materials i serveis.
- 8) Resultats previstos.
- 9) Sistemes de garantia de qualitat.
- 10) Calendari d'implantació.

Aquestes directrius, d'acord amb el RD 1393/2007, se centren en els aspectes que poden ser comuns a totes les noves titulacions oficials, tant els referents a l'estructura i ordenació dels estudis, com a la planificació i disseny del currículum.

No obstant això, quan es tracte de títols que habiliten per a l'exercici d'activitats professionals regulades a Espanya, la Universitat ha de justificar l'adequació dels plans d'estudis a les condicions que el Govern establirà, que a més han d'ajustar-se, si escau, a la normativa europea aplicable. Aquests plans d'estudis han de dissenyar-se de manera que permeten obtenir les competències necessàries per exercir aqueixa professió i estar adequades als requisits de verificació establerts pel Ministeri d'Educació i Ciència.

Encara que aquestes directrius s'estableixen per als pròxims *títols oficials*, qualsevol nova oferta d'estudis a impartir a l'UJI ha d'adequar-se, en la mesura que siga possible, a aquestes directrius. De fet, el Registre d'Universitats, Centres i Títols (RUCT) es crea com el registre espanyol de títols universitaris, tant oficials com propis d'universitat.

Finalment, cal indicar que el present document es complementa amb un glossari de termes que figura com annex (<http://sic.uji.es/bin/organs/vices/vqehe/norm/an080317.pdf>).

⁴ Enllaç en procés de revisió.

2. Estructura general dels ensenyaments de grau⁵

Amb l'objectiu que les propostes de plans d'estudi es realitzen de forma simultània, els ensenyaments de grau s'han d'organitzar, preferentment, en projectes formatius d'estructura modular, de manera que han de tindre un mateix accés i un primer bloc de matèries comunes (bloc comú de branca), amb una diversificació progressiva que pot conduir a diferents titulacions. Aquest sistema de blocs comuns tindrà avantatges, tant per l'estudiantat com per l'organització interna de la universitat. Un primer bloc comú a diversos graus facilita la mobilitat de l'estudiantat i els corresponents processos de reconeixement i transferència de crèdits ECTS. Aquest sistema ha de facilitar la viabilitat de les titulacions de grau. Les titulacions que no presenten aquesta estructura han de justificar-ho amb dades objectives (per exemple: estudiantat matriculat de la província, estudiantat en llista d'espera, etc.).

Aquesta estructura modular o per blocs comuns s'ha de tindre en compte per a l'anàlisi de la sostenibilitat, tant de les noves titulacions com de les que siguen continuïtat d'algunes actuals.

Les característiques d'aquesta estructura modular per als graus són les següents:

- Per cadascuna de les branques de coneixement s'ha d'establir un mínim de 36 crèdits de formació bàsica de reconeixement automàtic per a totes les titulacions adscrites a la mateixa (RD1393/2007). Per garantir la mobilitat i l'amplitud de la formació: 1) S'ha de limitar el nombre de crèdits de formació bàsica d'una mateixa matèria a un màxim de 18 ECTS; i 2) Cal garantir un mínim de quatre matèries.
- Dins d'una mateixa branca de coneixement s'han d'ordenar les matèries de formació bàsica, de manera que es pugui oferir la mateixa matèria indistintament a diferents titulacions de la branca.
- Els centres han d'organitzar les noves propostes per branques de coneixement, per possibilitar que matèries obligatòries, així com de formació bàsica d'una titulació, puguin incorporar-se a altres plans com a optatives (o obligatòries), de qualsevol dels tres centres.

⁵ Al glossari de l'annex s'analitzen termes no sempre sinònims vinculats al concepte "d'ensenyament universitari" i a més, s'hi il·lustren gràficament algunes alternatives de plans d'estudis amb blocs comuns.

- Els centres podran proposar itineraris o blocs de matèries (optatives i obligatòries) que promoguen la intensificació (*minors*) (sense arribar a l'especialització que és pròpia del màster). Aquesta intensificació s'ha de reconèixer com esment en el Suplement Europeu al Títol sempre que se conforme per un mínim de 30 ECTS.
- Una vegada que l'estudiantat haja cursat 120 ECTS de grau, la universitat li podrà donar el Certificat d'Estudis Universitaris Inicials (que no és un títol, ni una diplomatura). L'objectiu és donar a conèixer a l'ocupador els estudis que han cursat i els coneixements i competències que han adquirit⁶.
- La superació de les matèries de formació bàsica, així com de les obligatòries dels tres primers cursos, complementat amb qualsevol altra matèria de la pròpia titulació o per reconeixement de crèdits, fins a sumar un mínim de 180 ECTS, podrà donar dret a l'estudiantat a un títol propi de l'UJI (si així ho proposa el pla d'estudis corresponent)⁷.

3. Planificació dels ensenyaments

3.1. Mòduls, matèries i assignatures⁸

Segons el RD 1393/2007, els títols de grau poden estructurar-se en mòduls o matèries. L'ANECA defineix el mòdul com la unitat organitzativa que comprèn una o més matèries i la matèria com la unitat organitzativa que comprèn una o més assignatures. En la planificació dels ensenyaments que sol·licita el RD només cal identificar matèries. No obstant això, l'estudiantat es matricula d'assignatures.

Els nous estudis de l'UJI s'estructuraran i organitzaran de manera que es facilite, en la major mesura possible, la mobilitat de l'estudiantat i els corresponents processos de reconeixement i transferència de crèdits ECTS.

Per tant, els plans d'estudis s'han de dissenyar per matèries:

⁶ La proposta del "Certificat d'Estudis Universitaris Inicials" es correspon al nivell cinc del marc de qualificacions europeu per a l'aprenentatge al llarg de la vida.

⁷ Fer compatible l'estructura 4+1 espanyola amb l'estructura 3+2 d'altres països europeus i així afavorir la mobilitat.

⁸ Al glossari de l'annex es reflexiona sobre la distinció entre mòdul, matèria i assignatura.

- S’ha de promoure una organització acadèmica que facilite la coordinació de les matèries, compartir competències i activitats d’ensenyament-aprenentatge, sistemes d’avaluacions i qualificació en equips docents, etc.
- D’acord amb l’estructura modular exposada en l’apartat anterior, es podran conformar blocs de matèries comuns a diverses titulacions de la branca de coneixement (o fins i tot de diferents branques). Aquests blocs s’han de cursar obligatòriament per l’estudiantat i s’oferiran conjuntament per a les diferents titulacions.
- Cal detallar la/es assignatura/es incloses en cada matèria i el nombre de crèdits de què consta cadascuna d’aquestes.
- En la mesura que siga possible, les assignatures han de ser adscrites a més d’un àrea de coneixement de les que figuren a l’UJI, sempre que es garantisca la qualitat dels continguts.

3.2. Contingut en crèdits ECTS

Els plans d’estudis de grau s’han d’estructurar en crèdits europeus (LOU i RD 1393/2007), coneguts com ECTS (*European Credits Transfer System*). Es tracta d’una ferramenta adequada per promoure l’harmonització dels diversos sistemes i facilitar les equivalències i el reconeixement dels estudis. L’aplicació del crèdit ECTS en el disseny dels plans d’estudis implica concretar el volum total de crèdits del pla d’estudis en referència a l’aprenentatge de l’estudiantat i la distribució d’aquests en hores presencials i no presencials.

3.2.1 Volum total de crèdits d’un pla.

Els plans d’estudis de grau constaran de 240 crèdits (a excepció d’aquells en els quals per normes de dret comunitari, el govern, amb un informe previ del Consell d’Universitats, assigne un nombre diferent de crèdits) (RD 1393/2007). D’acord amb el RD 1125/2003⁹ com són 60 crèdits per any acadèmic, els plans d’estudis de grau cal organitzar-los amb una duració de quatre cursos.

3.2.2 Volum total de treball de l’estudiantat per curs.

⁹ RD 1125/2003 pel qual s’estableix el sistema europeu de crèdits i el sistema de qualificacions.

El RD 1125/2003 a més d'establir en 60 crèdits el volum total de treball de l'estudiantat a temps complet durant un curs acadèmic, proposa que el temps de treball estimat per crèdit pot oscil·lar entre 25 i 30 hores, la qual cosa suposa un volum total de treball per any de l'estudiantat a temps complet d'entre 1.500 i 1.800 hores. A la Universitat Jaume I un crèdit europeu ha de correspondre amb 25 hores d'aprenentatge de l'estudiantat, amb un volum anual de treball de l'estudiantat de 1.500 hores.

3.2.3 Distribució de l'ECTS en hores presencials i no presencials

El concepte de crèdit europeu com a unitat de mesura del volum de treball de l'estudiantat inclou tant les activitats acadèmiques presencials com les no presencials. En cada pla s'ha de precisar la quantitat d'hores que s'assigna a activitats presencials (que requereixen la presència del professorat: teoria, pràctica, seminaris, projectes, etc.) i no presencials (autònomes per part de l'estudiantat). En les propostes cal fer una distribució del treball presencial entre el 30% i el 40% del volum total de treball de l'estudiantat per cada ECTS de 25 hores. Aquesta presencialitat podrà ser inferior en aquelles titulacions que s'oferisquen en la modalitat semipresencial, d'acord amb la definició de semipresencialitat adoptada per l'UJI.

3.3. Distribució del pla d'estudis en crèdits ECTS, per tipus de matèria (obligatòria o optativa)

3.3.1 Matèries de formació bàsica

Son matèries de caràcter obligatori per als títols de grau. El pla d'estudis ha d'incloure un mínim de 60 ECTS de formació bàsica. La ubicació d'aquests es concreta en la primera meitat de la titulació i, almenys, 36 ECTS han d'estar vinculats a algunes de les matèries que figuren en l'annex II per a la branca de coneixement a la qual s'adscriu el títol. Aquestes matèries s'han de concretar en assignatures d'un mínim de 6 ECTS (Art. 12/RD1393/2007).

Els altres 24 ECTS es poden proposar d'altres matèries diferents de les de l'annex II, sempre que es justifiquen pel caràcter bàsic d'aquestes, per a la formació inicial de l'estudiantat o pel caràcter transversal (Art. 12/RD1393/2007).

A l'UJI les matèries d'estil s'han d'emmarcar, preferentment, dins d'aquest apartat de 24 crèdits d'altres matèries bàsiques i cal identificar almenys 12 ECTS.

Tots els 60 ECTS de formació bàsica estaran ubicats en els dos primers cursos.

3.3.2 Matèries obligatòries

Matèries obligatòries són les que la universitat inclou en el pla d'estudis perquè siguin cursades i superades per tot l'estudiantat matriculat en el títol de grau corresponent. S'han de proposar com a matèries obligatòries totes les que el govern d'Espanya proposa per a les activitats professionals regulades ¹⁰ (RD 1393/2007).

A l'UJI, dins de l'apartat de matèries obligatòries, preferentment i amb l'objectiu de garantir la sostenibilitat del títol, s'han de proposar blocs de matèries compartides per les diferents titulacions. Aquestes matèries també podran ser ofertes com a obligatòries en una o més titulacions i com a optatives en altres.

Les matèries obligatòries es concretaran en assignatures entre 6 i 12 ECTS.

3.3.3 Matèries optatives

Són les matèries que s'inclouen i s'oferten en el pla d'estudis perquè l'estudiantat pugui triar entre l'oferta del títol de grau corresponent.

A l'UJI, dins de l'apartat de matèries optatives, es podran proposar blocs de matèries optatives compartides per diferents titulacions.

Tal com s'ha indicat, es podran proposar itineraris o blocs optatius de matèries que promoguen la intensificació (*minors*) (sense arribar a l'especialització que és pròpia del màster). Aquest blocs s'inclouran com esment en el Suplement Europeu al Títol, sempre que continguin mínim 30 ECTS. En el cas que no hi haja blocs optatius, el nombre d'ECTS optatius a cursar serà com a màxim de 18.

En l'UJI s'inclouran 6 ECTS d'optativitat per al reconeixement acadèmic de crèdits per la participació en activitats universitàries extra-acadèmiques (RD 1393/2007).

¹⁰ Segons el RD 1665/1991, de 25 d'octubre, que regula el sistema general de reconeixement de títols d'ensenyament superior dels estats membres de la Comunitat Econòmica Europea que exigeixen una formació mínima de tres anys de duració i dues posteriors transposicions de sengles directives europees, a Espanya existeixen fins a 57 títols actuals que poden ser regulats pel govern, als quals cal afegir els set que estableix la Directiva 2005/36/CE.

També es podran incloure altres 6 ECTS per a reconèixer matèries cursades en altres universitats en el context de programes de mobilitat, i que no siguin directament convalidades segons la normativa de reconeixement de crèdits d'aquests programes.

Per a una adequada organització de la docència de la titulació i per facilitar la mobilitat i l'optativitat de l'estudiantat, les assignatures han de ser de 6 crèdits. No obstant, i de manera excepcional podran ser de 4,5 ECTS.

3.3.4 Pràctiques externes

Las pràctiques externes impliquen estades en entitats col·laboradores. Totes les titulacions de l'UJI han d'incloure pràctiques externes de manera obligatòria.

En la memòria del pla d'estudis es proposaran els mecanismes per a facilitar que les pràctiques externes es puguin realitzar a l'estranger.

A l'UJI les pràctiques externes han de tindre una extensió entre 12 i 18 ECTS i han d'estar ubicades en el quart i últim curs.¹¹

3.3.5 Treball final de carrera

És obligatori la realització d'un treball final de carrera i suposa entre 6 i 30 crèdits (RD 1393/2007).

A l'UJI tindrà una extensió entre 6 i 12 ECTS i estarà ubicat en l'últim curs de la titulació.

3.4. Organització temporal

Totes les propostes de títols s'han de realitzar assumint que l'estudiantat puga cursar els seus estudis de grau en un curs acadèmic de 40 setmanes (incloent els exàmens) i un total, per tant, de 1.500 hores de dedicació de l'estudiantat.

També ha d'especificar-se el nombre mínim d'ECTS de matrícula per estudiant i període lectiu, i si és el cas, les normes de permanència i itineraris de progrés. Els requisits plantejats en aquest apartat han de permetre a l'estudiantat cursar estudis a temps parcial i atendre a qüestions derivades de l'existència de necessitats educatives especials.

Els aspectes a tenir en compte són:

¹¹ 12 ECTS suposen l'equivalent a uns 40 dies "laborals" o dos mesos, aproximadament, dedicat-ne 7,5 hores diàries.

- L'estructura dels ensenyaments serà anual o semestral (entenent per això períodes de 40 o 20 setmanes respectivament).
- En una mateixa setmana es recomana no programar més d'1,5 crèdits, de manera que la càrrega màxima de dedicació setmanal prevista per a un estudiant serà de 37,5 hores.
- Quan es dissenyen primers cursos comuns o blocs de matèries comunes (per a una branca de coneixement o per a dos o més títols), les matèries compartides han de ser prioritàries a l'hora d'establir el calendari i aquest ha de ser comú per a les diferents titulacions.
- Les matèries optatives s'han de concentrar, preferentment, en l'últim curs, de manera que en el primer i segon any tota l'oferta serà comuna a tot l'estudiantat (matèries obligatòries i/o de formació bàsica).
- Les pràctiques externes de caràcter preprofessional s'han de programar en l'últim curs de carrera. (RD 1393/2007).
- Serà requisit haver superat un mínim entre el 60% i el 80% dels ECTS de les restants matèries obligatòries de la titulació, per poder matricular-se de les pràctiques externes o del treball final de carrera.

4. Descripció de mòduls o matèries d'ensenyament-aprenentatge.

De manera obligatòria, cada matèria/bloc ha d'establir (RD 1393/2007):

1. Denominació.
2. Organització temporal.
3. Competències a ensenyar-aprendre.
4. Requisits previs.
5. Duració en hores i crèdits ECTS ¹².
6. Procés d'ensenyament-aprenentatge per competències (activitats formatives, metodologia d'ensenyament-aprenentatge i sistema d'avaluació).
7. Breu descripció del temari.
8. Caràcter de la matèria (bàsica, obligatòria, optativa, etc.).

Les metodologies docents, d'acord amb el que marquen les directrius de l'EEES i recull el model educatiu de l'UJI, han d'estar centrades en l'estudiantat i el desenvolupament de les seues competències, de manera que cada matèria s'ha de planificar a partir dels resultats d'aprenentatge/competències. Es a dir, cal llistar les competències, com s'ensenya cada una, com s'avalua i el pes de la qualificació de cada competència en la nota final.

Al disseny dels plans d'estudis s'ha de distingir entre les següents activitats formatives (aquestes activitats es descriuen al glossari de l'annex: <http://sic.uji.es/bin/organs/vices/vqehe/norm/an080317.pdf>):

1. Ensenyaments teòrics.
2. Ensenyaments pràctics.
3. Seminaris.
4. Tutories.
5. Avaluació.
6. Treball personal.
7. Treball de preparació dels exàmens.
8. Pràctiques externes.
9. Treball final de carrera.

¹² L'estimació d'hores per activitat es proposa per estudiant «tipus» i no en global per a tota la classe.

Per descriure la metodologia caldrà especificar: 1) Si l'activitat és presencial o no presencial; i 2) Si l'activitat s'adreça a tota la classe, a un grup reduït.

Del sistema d'avaluació i qualificació discent (regulat pel RD 1125/2003) cal descriure, com a mínim:

1. Mètodes d'examen (tipus de proves i evidències puntuables per a la nota final).
2. Indicació de les competències que avalua cada una de les proves anteriorment descrites.
3. Criteris de qualificació final (pes relatiu de cada prova sobre la nota final).

Fins que el govern establisca les condicions que han d'ordenar els plans d'estudis de grau vinculats a activitats professionals regulades, s'ha d'aplicar allò que s'ha assenyalat en la disposició transitòria quarta del RD 1393/2007, i aplicar-se les actuals directrius generals pròpies dels títols corresponents pel que fa a la denominació, matèries i contingut de les mateixes.